

สำนักส่งเสริมวิชาการรัฐสภา
สถาบันพระปกเกล้า

ระบอบประชาธิปไตยในประเทศไทย
ยังไม่สามารถสะท้อนเจตนาารมณ์ของประชาชน
ผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้อย่างแท้จริงหรือไม่ ?

การเคลื่อนไหวทางการเมืองและพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้ง
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2566 จังหวัดชลบุรี
ดร.พัชรภา ตันตราจิน
258 หน้า
สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า
2566
ภาวิณ จารุกวี
เกษณี ธนการศักดิ์

ชื่อเรื่อง
นักวิจัย
จำนวนหน้า
จัดพิมพ์โดย
ปีที่พิมพ์
ผู้สรุป
ผู้ออกแบบ

วัตถุประสงค์ การวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์การศึกษาหลัก 3 ประการ คือ

1. เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบบรรยากาศทางการเมืองในการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรจังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2562 กับการเลือกตั้งใน พ.ศ. 2566
2. เพื่อศึกษาความเคลื่อนไหวและพฤติกรรมทางการเมืองของตัวแสดงที่สำคัญ คือ ภาคการเมือง ภาคประชาชน บทบาทของคณะกรรมการเลือกตั้ง (กกต.) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง และบทบาทของภาคส่วนอื่น ๆ ที่ทำหน้าที่เป็นองค์กรเฝ้าระวังการเลือกตั้ง
3. เพื่อวิเคราะห์ความเคลื่อนไหวและพฤติกรรมทางการเมืองที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งและส่งผลกระทบต่อพัฒนาประชาธิปไตยในพื้นที่ โดยความเคลื่อนไหวและพฤติกรรมทางการเมืองพิจารณาใน 3 ช่วงเวลา คือ ก่อนการเลือกตั้ง วันเลือกตั้ง และหลังวันเลือกตั้ง

เปรียบเทียบบรรยากาศ การเมืองการเลือกตั้ง พ.ศ. 2566 กับ พ.ศ. 2562

จากการศึกษาเปรียบเทียบบรรยากาศการเมืองการเลือกตั้งผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2566 กับการเลือกตั้งผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในจังหวัดชลบุรี พบว่า การเปลี่ยนแปลงของบริบทต่าง ๆ ทำให้ผลการเลือกตั้งเปลี่ยนแปลงไป โดยบริบทเหล่านั้น ได้แก่

บริบทที่หนึ่ง บริบททางการเมืองมีการเปลี่ยนแปลง ไปในระดับประเทศ

กล่าวคือ ในการเลือกตั้ง พ.ศ. 2562 นั้น เป็นการเลือกตั้งที่เกิดขึ้นครั้งแรกหลังจากมีการรัฐประหารใน พ.ศ. 2557 ดังนั้น การเลือกตั้งดังกล่าวจึงเป็นความหวังในการบรรเทาความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้นกว่าสิบปีที่ผ่านมา แต่ทั้งนี้ ผลการเลือกตั้งมิได้บรรเทาความขัดแย้งลงแต่อย่างใด เนื่องจากกติกาการเลือกตั้ง อาทิ การกำหนดวิธีคำนวณสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สส.) และการให้อำนาจ สว.

จากการแต่งตั้ง¹ มีสิทธิเลือกนายกรัฐมนตรี ประกอบกับการประกาศผลเลือกตั้ง และการรับรองความเป็น สส. มีความล่าช้าจาก กกต. ทำให้ประชาชนเห็นว่า กกต. อาจกำลังประวิงเวลาเพื่อเอื้อประโยชน์ให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง จึงทำให้ความไม่ไว้วางใจของประชาชนมีสูงขึ้น และเกิดการแบ่งแยกระหว่างขั้วการเมืองที่ชัดเจนขึ้น อันส่งผลให้การเลือกตั้ง เป็นการแข่งขันระหว่างกระแสสองขั้ว กล่าวคือ ฝ่ายผู้สนับสนุนกลุ่มรัฐบาลเดิม กับกระแสต้องการการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองระดับโครงสร้าง

¹ มาตรา 269 แห่งรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 (บทเฉพาะกาล) วางหลักว่า คณะกรรมการสรรหา สว. ซึ่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความรู้และประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ และมีความเป็นกลางทางการเมืองจำนวนไม่น้อยกว่า 9 คนแต่ไม่เกิน 12 คน มีหน้าที่ดำเนินการสรรหาบุคคลซึ่งสมควรเป็น

บริบทที่สอง กติกากองการเมืองในการเลือกตั้ง เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก

โดยเฉพาะระบบการเลือกตั้งจากระบบจัดสรรปันส่วนผสม ซึ่งใช้ใน พ.ศ. 2562 สู่ระบบผสมแบบคู่ขนาน ซึ่งใช้ใน พ.ศ. 2566 รวมทั้งมีการเปลี่ยนแปลงกติกาอื่น ๆ เช่น การกำหนดเขตเลือกตั้ง ซึ่งในจังหวัดชลบุรีมีการเปลี่ยนจาก 8 เขตเป็น 10 เขต การเปลี่ยนแปลงจำนวน สส. ที่เพิ่มขึ้น วิธีการคำนวณ สส. แบบบัญชีรายชื่อ จำนวนบัตรเลือกตั้ง และข้อกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง

บริบทที่สาม บริบททางเศรษฐกิจการเมืองภายใน จังหวัดชลบุรีมีการเปลี่ยนแปลง

อันมีผลกระทบต่อจำนวนและลักษณะประชากร ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นผลมาจากการที่จังหวัดชลบุรีกลายเป็นเมืองอุตสาหกรรมมากขึ้น ทำให้มีคนภายนอกย้ายเข้ามาอยู่อาศัยมากขึ้นและทำให้มีผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งเป็นวัยรุ่น และวัยทำงานมากขึ้น

ในส่วนที่สองของวิจัยฉบับนี้ ได้ศึกษาความเคลื่อนไหวและพฤติกรรมทางการเมืองของตัวแสดงที่สำคัญ คือ ภาคการเมือง ภาคประชาชน กกต. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง และภาคส่วนอื่น ๆ ที่ทำหน้าที่เป็นองค์กรเฝ้าระวังการเลือกตั้ง พบว่า ในภาคการเมือง การแบ่งเขตใหม่ใน พ.ศ. 2566 ที่แตกต่างจากการเลือกตั้งใน พ.ศ. 2562 ทำให้หลายพรรคเข้ามาชิงที่นั่งได้ ซึ่งเป็นผลให้ผู้สมัครเก่าย้ายไปสมัครในเขตเลือกตั้งใหม่มาก

บริบทที่สี่ บริบททางการเมืองท้องถิ่นมีการ เปลี่ยนแปลงไป

จากเดิมใน พ.ศ. 2562 กลุ่ม “บ้านใหญ่” ตระกูลคุณปลื้ม ได้ตั้ง สนธยา คุณปลื้ม ซึ่งเป็นแกนนำของพรรคพลังประชารัฐ เป็นผู้รับผิดชอบในการจัดการเลือกตั้งในจังหวัดชลบุรี และมี สุขชาติ ชมกลิ่น เป็นกัปตันทีมในการคัดเลือกผู้สมัครในเขตเลือกตั้งจังหวัดชลบุรี โดยในการเลือกตั้งในครั้งนั้น บ้านใหญ่ซึ่งมีอิทธิพลผูกขาดทางการเมืองเป็นเวลานาน ก็ประสบความสำเร็จในการเลือกตั้ง ทั้งนี้ เนื่องมาจากความขัดแย้งภายในกลุ่มบ้านใหญ่ที่ปรากฏขึ้น รวมทั้งการบริหารจัดการผลประโยชน์ภายในกลุ่มเปลี่ยนแปลงไป มีการกระชกตัวของผู้ได้รับผลประโยชน์ ทำให้ผู้ที่เคยสนับสนุนบ้านใหญ่เกิดอาการ “อกหักจากบ้านใหญ่” อันนำไปสู่บริบทที่เปลี่ยนแปลงไปในการเลือกตั้ง พ.ศ. 2566 ซึ่งเป็นการแข่งขันระหว่าง “บ้านใหญ่” นำโดย สนธยา คุณปลื้มจากพรรคเพื่อไทย และ “บ้านใหม่” นำโดย สุขชาติ ชมกลิ่น จากพรรครวมไทยสร้างชาติ นอกเหนือจากนั้น ท่ามกลางความขัดแย้งระหว่างบ้านทั้งสองยังมีคู่แข่งที่สำคัญอีกหนึ่งพรรคที่ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นเป็นอย่างสูง

ความเคลื่อนไหวและ พฤติกรรมทางการเมือง ของตัวแสดงที่สำคัญ

แต่ยังไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากการแบ่งเขตดังกล่าวมีผลเอื้อต่อฐานเสียงของผู้สมัครบางคน นอกเหนือจากนั้นผู้สมัครใน พ.ศ. 2562 ที่ได้รับเลือกตั้งไม่ประสบความสำเร็จในการเลือกตั้งใน พ.ศ. 2566 ซึ่งเกี่ยวข้องกับการย้ายพรรคของผู้สมัคร อีกทั้งจากที่อกหักจากบ้านใหญ่ ดังที่ได้กล่าวไปก่อนหน้านี้ เป็นผลให้ผู้สมัครบ้านใหญ่และบ้านใหม่พ่ายแพ้ ในทางกลับกันชัยชนะของพรรคก้าวไกลกลับมีมากขึ้นจากใน พ.ศ. 2562 ที่ได้ 3 ที่นั่ง เป็นการชนะ 7 ที่นั่ง ใน พ.ศ. 2566 ซึ่งบ่งชี้ให้เห็นถึงความสามารถในการสื่อสารกับประชาชนของพรรคที่ดีขึ้นจากการเลือกตั้งครั้งก่อน อีกทั้งชี้ให้เห็นถึงพฤติกรรมทางการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไป จากเดิมที่มีการยึดติดกับเครือข่ายอุปถัมภ์ของบ้านใหญ่สู่การเลือกตั้งที่ตัดสินใจโดยการพิจารณานโยบายและอุดมการณ์ของพรรค อนึ่ง ความเคลื่อนไหวและบทบาทของตัวแสดงอื่น ๆ เช่น สื่อมวลชน องค์กรภาคประชาสังคม องค์กรสังเกตการณ์การเลือกตั้ง มีบทบาทมากขึ้นซึ่งทำให้มีจำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งใน พ.ศ. 2566 สูงขึ้นกว่าการเลือกตั้งใน พ.ศ. 2562

ความเคลื่อนไหวและพฤติกรรมกับ การพัฒนาประชาธิปไตยในชลบุรี

จากการศึกษาความเคลื่อนไหวและพฤติกรรมทางการเมืองของตัวแสดงที่สำคัญ คือ ภาคการเมือง ภาคประชาชน บทบาทของ กกต. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง และบทบาทของภาคส่วนอื่น ๆ สามารถวิเคราะห์ได้ว่า พฤติกรรมดังกล่าวส่งผลต่อการพัฒนาประชาธิปไตยในจังหวัดชลบุรีเป็นสองส่วน ดังนี้

1

ส่วนที่หนึ่ง

พฤติกรรมการเลือกตั้งที่เปลี่ยนแปลงไป
ชี้ให้เห็นว่าการเลือกตั้งใน พ.ศ. 2566

เป็นการเลือกตั้งเพื่อนำไปสู่ประชาธิปไตย
ที่ตั่งมั่น เนื่องจากการเลือกตั้งครั้งล่าสุดนี้แสดงให้เห็นถึง
ความเสื่อมคลายทางอำนาจของระบบอุปถัมภ์แบบเดิม ๆ
อีกทั้งเมื่อพิจารณากระบวนการเลือกตั้งแล้วจะเห็นได้
ว่าเป็นกระบวนการที่มีความเป็นประชาธิปไตยซึ่งมิได้
มีการให้อภิสิทธิ์กลุ่มใดและไม่มีการกีดกันทางกายภาพ
เพศ วัย หรือสถานะอื่น ๆ ซึ่งสะท้อนอยู่ในกฎหมายที่ได้
บังคับใช้ ทั้งนี้หากพิจารณาในช่วงหลังวันเลือกตั้งจะพบว่า
ผลการเลือกตั้งเห็นว่านายกรัฐมนตรีมิได้มาจากพรรค
ที่มีคะแนนสูงสุด ซึ่งไม่เป็นไปตามเจตจำนงของประชาชน
เสียงข้างมาก อันเป็นผลมาจากความบกพร่องของกลไก
ของรัฐธรรมนูญในฉบับปัจจุบัน จึงสรุปได้ว่ากระบวนการ
เลือกตั้งกำลังมีปัญหาด้วยเช่นกัน

2

ส่วนที่สอง

พฤติกรรมการเลือกตั้งที่เปลี่ยนแปลงไป
ชี้ให้เห็นถึงการพัฒนาประชาธิปไตย

ผ่านการเลือกตั้งจากที่ได้กล่าวไปในวรรคก่อน
การเลือกตั้งใน พ.ศ. 2566 มิได้เป็นการเลือกตั้งที่ผูกขาด
อำนาจของบ้านใดบ้านหนึ่งเพียงบ้านเดียวอีกต่อไป
แต่เป็นเวทีการแข่งขันที่ประชาชนเลือกผู้แทนจาก
นโยบายและจากเจตนารมณ์ที่ต้องการการเปลี่ยนแปลง
ทางการเมือง นอกเหนือจากนั้นแม้บ้านทั้งหลายจะพ่ายแพ้
ในการเลือกตั้ง ทุกบ้านก็ยอมรับผลของการแข่งขันและ
มุ่งลงแข่งขันในสนามเลือกตั้งระดับอื่น ๆ โดยไม่เกิดความ
รุนแรงแม้จะต่างชั้นอำนาจกัน เช่นนี้สะท้อนให้เห็นว่าทั้ง
ภาคการเมืองและภาคประชาชนในชลบุรีต่างยอมรับ
ในวิถีทางประชาธิปไตยร่วมกัน อันเป็นพัฒนาการ
ที่สำคัญยิ่งของประชาธิปไตย

โดยสรุปแล้วการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดชลบุรีมีการเปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างมาก
ซึ่งชี้ให้เห็นพัฒนาการทางประชาธิปไตยที่ตั่งมั่นตามหลักการในระบอบประชาธิปไตยในกระบวนการเลือกตั้ง
และเป็นพัฒนาการที่เกิดขึ้นผ่านการเลือกตั้ง อนึ่ง พัฒนาการดังกล่าวนี้ขึ้นอยู่กับระดับที่ประชาชนเลือกผู้แทนราษฎร
กล่าวคือระดับล่างเท่านั้น และยังมีพัฒนาการทางประชาธิปไตยในระดับที่ผู้แทนราษฎรเลือกนายกรัฐมนตรี
กล่าวคือระดับบน เนื่องจากยังมีอุปสรรคในกติกาของการเลือกตั้งอันเป็นผลให้นายกรัฐมนตรีมิได้มาจากพรรค
ที่ได้รับคะแนนมากที่สุด เช่นนี้จึงเป็นการที่ระบอบ [ประชาธิปไตยในประเทศไทย] ไม่สามารถสะท้อนเจตนารมณ์
ของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้อย่างแท้จริง

QR CODE
คลัง SNAP

QR CODE
อ่านหนังสือออนไลน์

QR CODE
สนใจหนังสือฉบับเต็ม
หรือ ติดต่อ 0-2141-9558